Ympäristöministeriö
Muistio
Neuvotteleva virkamies Penina Blankett

O 20/2018 vp
Mmv 20.9.2018

O 20/2018 vp: Selvityspyyntö koskien Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelmaa

Itämeren hyljekantojen hoitosuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2007. Suunnitelma on hyvin kattava, sisältäen mm. laajan taustaosion hylkeiden biologiasta, tilasta, uhista, lainsäädännöstä sekä ihmisten suhtautumisesta hylkeisiin. Suunnitelman toinen osa sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden toteutumista on seurattu yleensä kerran vuodessa järjestetyissä tapaamisissa, jossa paikalla on ollut eri hallinnonalojen ja sidosryhmien edustajia. Samanaikaisesti hyljeasioita on seurattu myös Itämeren laajuisesti vuosittain Itämeren suojelukomission eli HELCOMin *Ad hod*- hyljetyöryhmässä.

Suunnitelman ensimmäisen päätavoitteen osalta voidaan todeta, että hallikanta on elinvoimainen ja itämerennorpan Pohjanlahden kanta on vahvistunut. Ympäristöministeriö haluaa erityisesti kiinnittää huomiota itämerennorpan eteläisten kantojen (Saaristomeri ja itäinen Suomenlahti) todella huonoon tilaan. Tilan parantamiselle ei ole tehty oikeastaan mitään koko hoitosuunnitelman olemassaolon aikana. Itämerennorpan eteläisten kantojen tilan parantaminen on myös yksi valtioneuvoston merenhoidon toimenpideohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä. Lisäksi HELCOMin vuoden 2013 Kööpenhaminan ministerikokouksessa todettiin erityisesti Suomenlahden norppa populaation huono tila ja esitettiin yhteistyötä Suomen, Venäjän ja Viron kesken, jotta tila saataisiin paremmaksi. Asiaa on pyritty edistämään, mutta resursseja tähän työhön ei ole onnistuttu saamaan.

Sekä halli että itämerennorppa ovat riistalajeja, joten niitä tulisi hyödyntää kestävällä tavalla. EU hyljekauppakiellon seurauksena hylkeiden kestävä hyödyntäminen ei ole enää mahdollista, muutoin kuin metsästäjän omassa taloudessa. Ympäristöministeriö pitää EUn hyljekauppakieltoa hyvin valitettavana asian, jolla on vaikutusta hylkeiden arvostukseen monipuolisena riistaeläimenä.

Vuoteen 2017 saakka hallilaskentoja on tehty vuosittain ja viimeisten noin kymmenen vuoden ajan tämä on tapahtunut koordinoidusti ja yhteistyössä muiden Itämeren maiden kanssa. Rahoituksen puutteen vuoksi vuosittaisista hallilaskennoista on päätetty luopua. Ympäristöministeriö pitää rahoituksen vähenemistä ja hallilaskentojen harventamista hyvin huonona asiana. HELCOM toiminnassa on sovittu yhteisistä laskentavoista ja – ajoista. Suomen puutteellisilla hallilaskennoilla on suoranaiset vaikutukset koko Itämeren hallinkannan koon arviontiin ja seurantaan. Muut maat ovatkin esittäneet asiasta huolensa HELCOMin eri kokousten yhteydessä. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että rahoitus tämän osalta saataisiin palautettua ja samanaikaisesti voitaisiin myös selvittää uuteen teknologiaan pohjautuvia laskentamenetelmiä yhteistyössä muiden Itämeren valtioiden kanssa. Ympäristöministeriö on samaa mieltä MMM:n esityksen kanssa, että tämä päätavoite hyljekantojen hoitaminen siten, että niitä voidaan käyttää ja hyödyntää monipuolisesti on saavutettu vain osittain.

Kolmannen päätavoitteen hyljekannoista koituvien haittojen minimoimisessa osalta ympäristöministeriö katsoo, että tavoitteet ovat joiltakin osin saavutettu. Hoitosuunnitelman aikana on tehty kannanhoidollisilla toimenpiteitä mm. aloittamalla itämerennorpan metsästys Perämerellä ja hallin kiintiömetsästys, hyljevahinkokorvauksia on maksettu ja pyydyksiä on kehitetty mm. hyödyntämällä Euroopan meri-ja kalatalousrahastoa.

Samanaikaisesti hallikannan levittäytymisen myötä etelämmäs on myös lisännyt hallin kalastukselle aiheutuvien vahinkojen määrää. Asia on ollut esillä HELCOMin kalaryhmässä ja tavoitteena onkin järjestää alustavasti vuoden 2019 aikana laaja kansainvälinen seminaari, jossa pääaiheena on hylkeiden aiheuttamat vahingot kalastukselle, mutta myös kalastuksen vaikutukset hylkeille.

Neljännen ja viidennen päätavoitteiden tarkoituksena on ollut lisätä kansalaisten tietämystä hylkeistä sekä lisätä hylkeiden arvostusta sekä vähentää vastakkainasettelua eri sidosryhmien välillä. Ympäristöministeriö on samaa mieltä MMM:n arviosta, että tavoitteeton saavutettu vain osittain.

Hoitosuunnitelman päivityksen osalta on esitetty, että joulukuussa (2018) pidetään viranomaisesittely laadituista linjoista. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että tässä vaiheessa voi vielä puuttua suunnitelmaan, jos siinä havaitaan merkittäviä ongelmia. Näin voidaan välttää suurimpia vastakkainasetteluja ja saadaan valmisteltua tasapainoinen suunnitelma. Edellisen suunnitelman mukaisesti uusi suunnitelma käännettään ruotsin lisäksi myös englanniksi, joka helpottaa Itämeren laajuista yhteistyöstä.